

LIFE Lynx

BILTEN projekta – 2024

SADRŽAJ

- 2 **Poruka od koordinatora**
- 3 **Projekt LIFE Lynx od 2022. do 2023.**
- 4 **IZ SLOVENSKIH ŠUMA**
- 6 **IZ RUMUNJSKIH ŠUMA**
- 8 **Osobne iskaznice ispuštenih risova**
- 9 **Karte kretanja ispuštenih risova**
- 10 **IZ HRVATSKIH ŠUMA**
- 12 **IZ TALIJANSKIH ŠUMA**
- 14 **Poboljšanje genskog statusa populacije parene u srodstvu**
- 16 **IZ SLOVAČKIH ŠUMA**
- 18 **LIKOVNI RADOVI MLADIH ČUVARA RISA**

Poruka od koordinatora:

ROK ČERNE

NA POČETKU PROJEKTA LIFE LYNX, dinarska populacija risa bila je na rubu istrebljenja, prvenstveno zbog problema s parenjem u srodstvu. Kroz ovaj projekt, nismo samo spasili risove u Dinaridima, već smo uspješno uspostavili novu populaciju u Alpama, čime smo napravili korak prema dugoročnom očuvanju vrste u ovom dijelu Europe. Do danas smo zabilježili impresivnih 18 legla risova koji su nastali razmnožavanjem jedinki naseljenih iz Karpata. Ovi izuzetni uspjesi svjedoče o posvećenosti LIFE Lynx projekta očuvanju ove karizmatične vrste.

Unatoč dosadašnjim postignućima, naša misija se nastavlja, a potpuni uspjeh će biti postignut tek kada se risovi u Dinaridima povežu s drugim populacijama, posebno onima u drugim dijelovima Alpa i na Balkanskom poluotoku.

Ispravljajući greške iz prošlosti, naš projekt služi kao primjer koliko je predanosti i upornosti potrebno da se omogući novi život vrsti koja je bila na rubu izumiranja. Nadam se da će dinarska i jugoistočno alpska populacija risova u konačnici uspostaviti vitalne veze sa susjednim populacijama, čineći projekte poput LIFE Lynxa u budućnosti nepotrebnima.

PROJEKT LIFE LYNX OD 2022. DO 2023. GODINE

IZ SLOVENSКИH ŠUMA:

Razvoj populacije risa u jugoistočnim Alpama

KAKO BI SE OČUVALE POPULACIJE RISA

u Dinaridima i jugoistočnim Alpama ključno je povezati te dvije populacije, odnosno omogućiti protok gena među njima. Stoga su u sklopu projekta LIFE Lynx risovi naseljeni u slovenske Julijske Alpe, koje su vitalni koridor za povezivanje populacija risa dinarskog i alpskog područja, a reprodukcija risa tamo nije bila zabilježena preko 100 godinu.

Ukupno pet risova je ispušteno u Julijskim Alpama u Sloveniji, na sjeveru u Nacionalnom parku Triglav te na jugu u lovištu Nomenj-Gorjuše. Uspješan povratak risa u Julijske Alpe ne bi bio moguć bez podrške svih dionika. Posebno je važna bila suradnja s lovcima, koji su odigrali ključnu ulogu u provedbi naseljavanja te naknadnom praćenju ispuštenih risova i njihovog potomstva. Sva lovišta su aktivno sudjelovala u praćenju pomoću fotozamki i doprinijeli su hvatanju životinja za telemetrijsko praćenje. To pokazuje da su lovci prihvatili risa kao sastavni dio šumskog ekosustava.

Dvije godine nakon puštanja, zabilježena je prisutnost najmanje četiri odrasla risa. Ris Zois, je nakon ispuštanja 2021. godine boravio u Julijskim Alpama, no nažalost

nije zabilježen niti jednom u sezoni 2022./2023. Stoga je u 2023. godini na njegovo mjesto ispušten novi mužjak iz Slovačke, nazvan Lukaš. Unatoč nadi da će se novi mužjak nastaniti na području Julijskih Alpa, Lukaš je za svoj životni prostor ipak odabrao susjedne Karavanke.

Ispuštanje risa Lukaša.

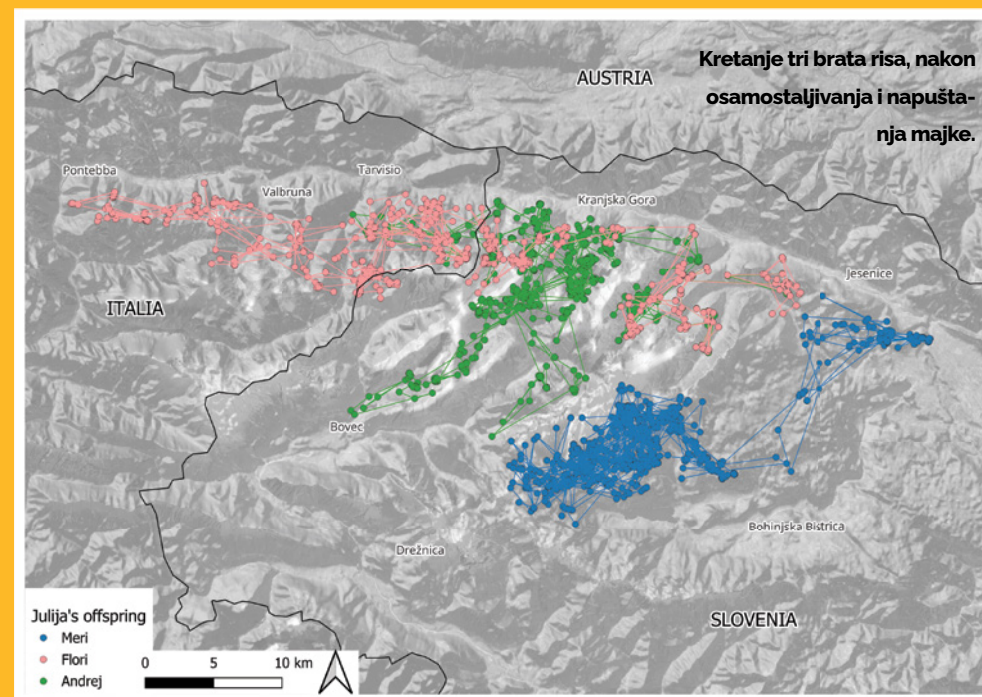
Sve tri ženke ispuštene u Julijskim Alpama u Sloveniji su imale minimalno jedno leglo, a do sada su potvrđena ukupno četiri legla. Genetska identifikacija otkrila je da se jedan mladunac iz prvog legla Aide i Zoisa nakon osamostaljenja preselio s južnog dijela Julijskih Alpi na njihov zapadni dio. Također, četiri mladunca iz legla iz 2022. godine su uhvaćena i postavljene su im telemetrijske ogrlice, kako bi se pratilo njihovo

kretanje i uspostava vlastitih teritorija.

Kako bi ojačali novu populaciju u Julijskim Alpama, formiranu u okviru projekta LIFE Lynx, dodatnih pet risova pušteno je 2023. godine u Italiji u sklopu projekta ULyCA2. Ispuštanjem pet jedinki u talijanske Julijske Alpe povećala se mogućnost za dugoročan opstanak nove populacije risa u Julijskim Alpama. Stvaranje ove „vezne“ populacije može poslužiti kao primjer za buduće projekte reintrodukcije, koji će potencijalno biti potrebni za povezivanje drugih izoliranih populacija risa na području Alpa.

Risovica Meri, potomak dva preseljena risa, se vraća u prirodu nakon postavljanja telemetrijske ogrlice.

IZ RUMUNJSKIH ŠUMA:

Dobrobiti projekta LIFE Lynx za udrugu ACDB i rumunjsku populaciju risova

GUBITAK BIORAZNOLIKOSTI, je jedan od najvećih globalnih izazova našeg vremena. Suradnja i razmjena znanja može značajno poboljšati rezultate očuvanja bioraznolikosti, a LIFE Lynx projekt je primjer takve inicijative i mi smo u Rumunjskoj puno naučili kroz njegovu provedbu.

Suradnja s nadležnim državnim tijelima i lokalnim dionicima u Rumunjskoj

U svrhu uspješnog praćenja područja na kojem su se u Rumunjskoj hvatali risovi za preseljavanje, bilo je neophodno razviti čvrsto partnerstvo s RNP ROMSILVA – Nacionalnom upravom za rumunjske šume, koja djeluje pod ovlašću Ministarstva zaštite okoliša. Osim toga, radili smo na razvoju suradnje s lokalnim lovcima i imali velike koristi od njihovog poznavanja terena koje risovi koriste unutar njihovih lovišta. LIFE Lynx projekt je pomogao u jačanju aktivne suradnje partnera iz različitih područja, pridonoseći napretku očuvanja risova u Rumunjskoj.

Predstavnici udruge ACDB, rumunjskog Ministarstva zaštite okoliša, Uprave šuma Romsilva i Zavoda za šume Slovenije na svečanom prijemu u Bukureštu, Rumunjska.

Correct to: LIFE Lynx partneri iz Rumunjske i Slovenije zajednički su tražili najbolje lokacije za hvatanje risova.

Znanje o praćenju i hvatanju euroazijskog risa

U usporedbi s drugim velikim zvijerima, risu se u Rumunjskoj pridavalo puno manje pažnje. Prikupljanje nesistematskih podataka i neinvazivnog genskog

uzorkovanja tijekom proteklih pet godina osiguralo je kontinuirano praćenje reprodukcije, minimalnog broja jedinki i omjera spolova na nekoliko velikih područja u istočnim rumunjskim Karpatima. Štoviše, dva mužjaka risa koja su tijekom projekta obilježena telemetrijskim ogrlicama, pružila su nova saznanja o ekologiji i kretanju vrste u nepristupačnim predjelima rumunjskih šuma. Razmjena znanja među stručnjacima LIFE Lynx projekta je također odigrala ključnu ulogu u uspjehu hvatanja risova u Rumunjskoj.

Ris u rumunjskim Karpatima.

Rumunjski tim večera nakon dana provedenog na terenu. Tijekom sezone 2020-2021 pridružili su im se i volonteri iz Njemačke i Italije.

Vidljivost i aktivno sudjelovanje u međunarodnim inicijativama za očuvanje risa

Trenutno se mnogo radi na očuvanju europskih populacija risova. Uključivanje u projekt LIFE Lynx povećalo je vidljivost naše udruge i dalo nam vještine zbog kojih smo postali aktivan partner drugim europskim institucijama te smo mogli podijeliti naučene lekcije i poduprijeti druge napore u istraživanju i očuvanju risa.

Prilika za razmjenu znanja u multikulturalnom okruženju

Rumunjski LIFE Lynx tim čine strastveni pojedinci, iz različitih socio-ekonomskih i kulturnih sredina. U ovom multikulturalnom okruženju imali smo priliku promovirati rumunjsku divljinu, naš način života i rad udruge ACDB, dok smo također cijenili raznolikost perspektiva i životnih iskustava koje su donijeli naši kolege iz ostatka Europe.

Zahvalni smo što smo bili dio ovog izazovnog putovanja spašavanja dinarske i jugoistočno alpske populacije risova od izumiranja. Kao rezultat ovog iskustva, stekli smo vrijedno znanje i vještine koje će nam omogućiti da dodatno unaprijedimo očuvanje risa u Rumunjskoj, te doprinesemo trenutnim i budućim međunarodnim inicijativama na ovom području.

OSOBNOSTNE ISKAZNICE ISPUŠTENIH RISOVA

Ime **KRAS**
 Dob 2 GODINE (2023)
 Spol MUŽJAK
 Težina 23 KG (2023)
 Zemlja porijekla RUMUNJSKA
 Datum translokacije /
 Zemlja ispuštanja HRVATSKA
 Datum i lokacija ispuštanja 24.3.2023 (PLITVICE)
 Teritorij TIJEKOM 2023. NIJE JOŠ
 USPOSTAVIO TERITORIJ

Ime **LUKAŠ**
 Dob 3-5 GODINA (2023)
 Spol MUŽJAK
 Težina 24 KG (2023)
 Zemlja porijekla SLOVAČKA
 Datum translokacije /
 Zemlja ispuštanja SLOVENIJA
 Datum i lokacija ispuštanja 19.4.2023 (JELOVICA)
 Teritorij TIJEKOM 2023. NIJE
 USPOSTAVIO TERITORIJ

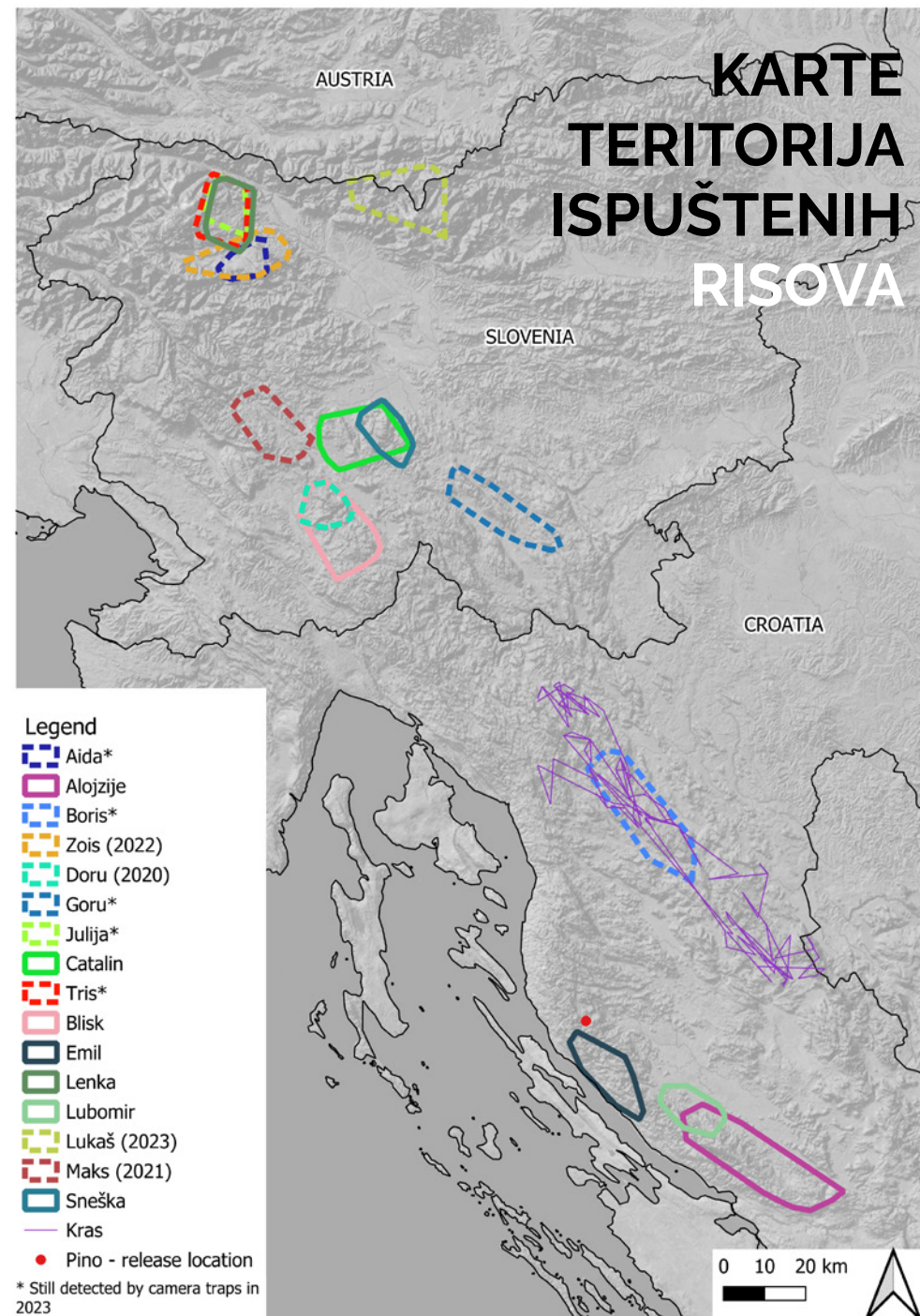

Ime **SNEŠKA**
 Dob 5 GODINA (2023)
 Spol ŽENKA
 Težina 17 KG (2023)
 Zemlja porijekla SLOVAČKA
 Datum translokacije /
 Zemlja ispuštanja SLOVENIJA
 Datum i lokacija ispuštanja 26.4.2023 (SNEŽNIK)
 Teritorij TIJEKOM 2023. NIJE
 USPOSTAVILA TERITORIJ

LIFE Lynx bio je najluđe terensko iskustvo koje sam ikada imao! Naučiti kako pratiti i hvatati divlje zvijeri bila je prekretnica u mojoj karijeri biologa. Tim više, saznanje da premještene jedinke risa napreduju, dodatna je nagrada! Takvi rezultati mogu se opisati samo kao veliki timski uspjeh.

MARCO SENSI, volonter u ACDB-u, Rumunjska

POBOLJŠANJE GENSKOG STATUSA POPULACIJE PARENE U SRODSTVU

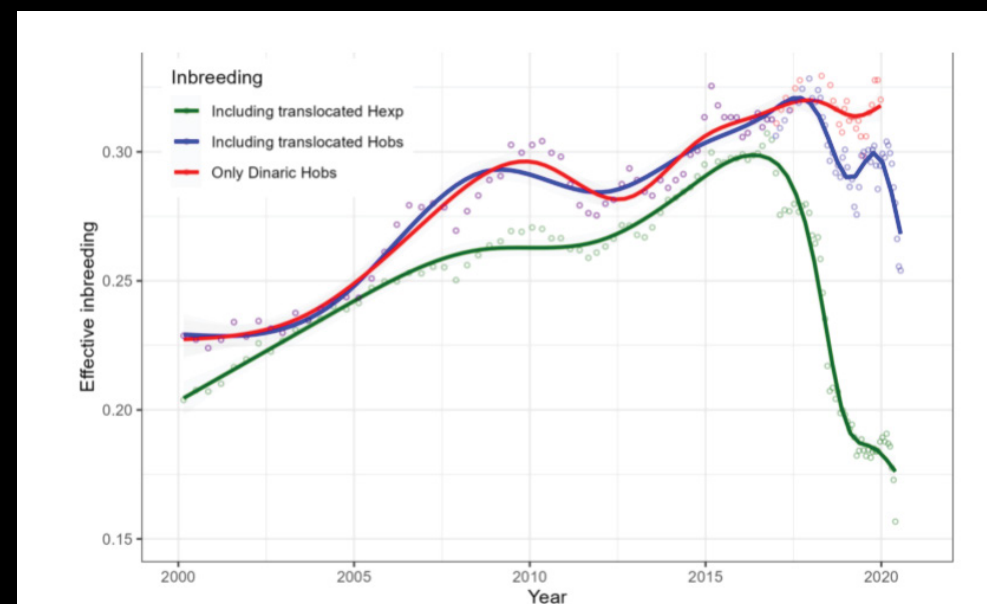
Na početku projekta napravili smo osnovnu procjenu genskog statusa populacije dinarskog risa, te smo utvrdili da je parenje u srodstvu na izuzetno visokoj razini s koeficijentom $F = 0,32$, što znači da su u prosjeku dinarski risovi bili u užem srodstvu nego potomci nastali parenjem između braće i sestara. Tijekom trajanja projekta dvanaest risova je preseljeno iz Slovačke i Rumunjske u Sloveniju i Hrvatsku. Prije nego što je svaki ris preseljen, provjerili smo srodnost s drugim premještenim životinjama, te su ti podaci korišteni za planiranje gdje će se jedinke ispuštati. Također smo pratili reprodukciju pre-

mještenih životinja koristeći neinvazivno prikupljanje uzoraka (urin, izmet, dlake), te smo prikupljali sve ostale dostupne uzorke dinarskih risova za izolaciju DNA. To nam je omogućilo praćenje utjecaja repopulacije na genetiku dinarske populacije.

Iako treba proći određeno vrijeme da se životinje razmnože i doprinesu svojim genima prije nego što se potpuno mogu ocijeniti učinci naseljavanja novih životinja iz Karpata u Dinaride, već su primijećene dobrobiti ovih aktivnosti. Kada preseljene životinje i njihovi potomci čine 15% populacije (što je

gotovo postignuto do završetka projekta), razina parenja u srodstvu pada na 0,18, a cilj nam je dosegnuti 0,15 kada preseljene životinje i njihovi potomci budu činili 40% populacije. Ove procjene dobro se uklapaju u povijesne podatke iz 1980-ih kada je populacija dinarskog risa bila u vrlo dobrom stanju. Ove procjene ne uključuju šest risova ispuštenih u Alpe i njihove potomke, koji će donijeti dodatne dobrobiti kada se životinje iz dviju populacija počnu miješati i razmnožavati.

Možemo reći da je projekt LIFE Lynx uspješno vratio dinarskog risa s ruba drugog izumiranja, no ovo rješenje je samo po sebi kratkoročno. Populacija je i dalje premala da bi bila samoodrživa i trebat će joj doprinos gena iz drugih populacija. Kratkoročno, to znači da će povremeno trebati pojačanja populacije u vidu naseljavanja novih jedinki, ali dugoročno treba uložiti napor da se uspostavi alpsko-dinarska metapopulacija koja bi samostalno mogla biti održiva.

parenje u srodstvu (F_e) dinarskog risa u odnosu na izvornu populaciju u slovačkim Karpatima. F_e je izračunat korištenjem opažene heterozigotnosti, opcija bez repopulacije (crvena linija); opcija uključujući premještene riseve - označava trenutnu situaciju (plava linija); F_e je izračunat s premještenim risovima korištenjem očekivane heterozigotnosti, što ukazuje na mogućnost bržeg smanjenja parenja u srodstvu ako se premješteni risovi nastave uspješno razmnožavati i njihovi potomci budu činili 40% populacije (zelena linija).

IZ HRVATSKIH ŠUMA:

Oснаživanje populacije risova u Dinaridima

DESETLJEĆE NAKON PRVE ZNANSTVENE POTVRDE prijetnje koju parenje u srodstvu predstavlja za opstanak populacije dinarskog risa, te desetljeće od postizanja konsenzusa da je naseljavanje novih jedinki s Karpata jedino održivo rješenje, počela su prva hvatanja risova u sklopu projekta LIFE Lynx. U veljači 2019. uhvaćena su prva dva risa, mužjaci nazvani Doru i Goru, te su stavljeni u karantenu u Rumunjskoj. Doru je 5. svibnja 2019. pušten u Hrvatsku, na livadu u Nacionalnom parku Risnjak, točno na mjestu gdje je uočen prvi ris u Hrvatskoj nakon reintrodukcije risova u Sloveniji 1973. godine. Deset dana kasnije, Goru je pušten u Sloveniju kod Loškog Potoka, i do danas je ostao najuspješniji u širenju svojih gena, uz potvrđenih najmanje četiri legla sa sedam mačića.

Goru, najuspješniji ris preseljen s Karpata.

U razdoblju od 2019. do 2023. godine, 12 risova (11 mužjaka i jedna ženka) preseljeno je iz Karpata u Dinarsko gorje. Životinje su uhvaćene u Rumunjskoj (7) i Slovačkoj (5), a puštene su u Hrvatskoj (6) i Sloveniji (6). Mjesta ispuštanja su odabrana na temelju suradnje s lokalnom zajednicom, prvenstveno upraviteljima lovišta i zaštićenih područja, te na temelju prisutnosti teritorijalnih jedinki. Srećom, sve su se životinje smjestile unutar područja rasprostranjenosti populacije dinarskog risa, no ris Pino je nestao odmah nakon ispuštanja. Ris Doru praćen je samo 9 mjeseci nakon ispuštanja, dok je telemetrijska ogrlica rehabilitiranog risa Maksa prestala odašiljati signal 15 mjeseci nakon ispuštanja. Tijekom tog razdoblja boravio je na tri različita područja, ušavši u povijest kao prvi zabilježeni ris koji je prešao "ozloglašenu" autocestu Ljubljana – Kopar i stigao čak do slovensko-austrijske granice.

Preostalih devet preseljenih risova se nastavlja pratiti, bilo putem telemetrijskih ogrlica ili fotozamki. Od rujna 2023. godine u Hrvatskoj živi pet naseljenih mužjaka. Posljednji pušteni ris, Kras, još je uvijek u potrazi za životnim prostorom, dok su ostali (Boris, Alojzije, Ljubo i Emil)

Ris Maks, pokazao je kolike udaljenosti ris može prijeći u potrazi za teritorijem, a pritom je uspio prijeći autocestu Ljubljana – Koper.

Risovica Sneška je jedina ženka ispuštena u Dinaride.

uspješno uspostavili svoje teritorije. Četiri risa prisutna u slovenskim Dinaridima redovito se prate, tri unutar njihovih teritorija (Goru, Catalin i Blisk), dok je posljednji pušteni ris, ženka Sneška, još uvijek u potrazi za teritorijem. Kako se približavamo posljednjim mjesecima provedbe LIFE Lynx projekta, predstavljeni rezultati ulijevaju nadu da međunarodna suradnja stručnjaka iz različitih područja uz uključivanje ključnih interesnih skupina, predstavlja uspješnu formulu za svijetlu budućnost euroazijskog risa u Europi.

Populaciji risa na dinarskom području već godinama prijeti izumiranje. Naša je dužnost pomoći svakoj biljnoj i životinjskoj vrsti čije je preživljavanje u opasnosti, stoga vjerujem da je međunarodni projekt LIFE Lynx izuzetno važan. Sigurna sam da ćemo do kraja ovog projekta uspjeti u tom naumu, te da će dugoročno praćenje jedinki risa pružiti dragocjene informacije za dugoročni opstanak ove vrste.

ANA BUTORAC, šumarka iz Hrvatske

Većina od 18 preseljenih risova se uspješno integrirala u dinarsku i jugoistočno alpsku populaciju risova. Između 2019. i 2023. godine zabilježili smo ukupno 18 legla risova na području preseljenih risova Gorua, Catalina, Bliska, Aide, Zoisa, Julija, Trisa, Lenke, Alojzija, Borisa i Emila. Međutim, za neke od risova (Doru, Maks i Pino) ne smatramo da su se uspješno integrirali u populaciju. Pinova telemetrijska ogrlica pronađena je tri godine nakon puštanja, prerezana i skinuta s vrata životinje od strane čovjeka. Hrvatski LIFE Lynx tim u suradnji s policijom radi na tom slučaju kako bi se smanjila vjerojatnost ponavljanja takvog događaja u budućnosti.

IZ TALIJANSKIH ŠUMA:

ULyCA 2 projekt pojačava rezultate LIFE Lynx projekta

PROJEKT LIFE LYNX osmišljen je s ciljem sprječavanja izumiranja risa u dinarskom gorju i jugoistočnim Alpama, uz stvaranje nove populacije u slovenskim Alpama. Provedeno je mnogo aktivnosti kako bi se postigli ti ciljevi, a najvažnije je naseljavanje risova karpatskog podrijetla kako bi se populacija osnažila i brojčano i genski. Bio je to složen projekt, s biološkog, ekološkog, socijalnog, političkog, logističkog, ali i administrativno-financijskog stajališta.

Međutim, Italija se tijekom planiranja projekta, kao jedna od partnerskih država, suočila s ozbiljnim poteškoćama jer je jedan od talijanskih partnera, "Raggruppamento Carabinieri Biodiversità" (Talijanska nacionalna šumarska služba), bio u fazi radikalne reorganizacije i u to vrijeme nisu bili u mogućnosti donositi važne odluke. Slijedom toga, činilo se da je propala šansa za naseljavanje novih jedinki u Italiju. No talijanski partneri nisu od toga odustali te su počeli tražiti rješenja. Tako je rođen projekt ULYCA2 (Urgent Lynx Conservation Action) – projekt zaštite risova u jugoistočnim talijanskim Alpama, stvoren kako bi se nadovezao na LIFE lynx projekt i osnažio populaciju risova s talijanske strane granice.

Navedeni projekt su podržale sve nadležne talijanske institucije, te je osmišljen da djeluje u sinergiji s aktivnostima LIFE Lynx projekta, pokazao se izuzetno kompleksnim. Međutim, jedan od velikih uspjeha bilo je uključivanje talijanskih lovaca, što je rezultat brojnih događanja u kojima je uključenost slovenskih lovaca bila presudna. Također, ključ uspjeha projekta ULYCA2 bio je rad svih dionika na zajedničkim ciljevima zahvaljujući službenom partnerstvu s WWF-om s jedne strane i lovcima s druge strane. Ispuštanjem dodatnih pet jedinki u talijanske Julijske Alpe u 2023. godini se doprinijelo osnaživanju nove populacije stvorene u slovenskim Julijskim Alpama u okviru LIFE Lynx projekta.

Zahvaljujući izvrsnoj suradnji i podršci naših rumunjskih, hrvatskih i švicarskih partnera, ispustili smo tri ženke i dva mužjaka u šume u okolici Tarvisia.

Ispuštanje risa Karla u šume Tarvisia.

Dvije ženke su uhvaćene i premještene iz Jurskog gorja u Švicarskoj, dva risa su stigla iz rumunjskih Karpata, te jedan mužjak iz Hrvatske. Dvije švicarske ženke su otišle prema Austriji, gdje je nažalost jedna ilegalno ubijena. S obzirom na to da nije prošla ni godina dana od ispuštanja ovih pet risova u Italiju, još je rano za konačnu ocjenu uspjeha. Unatoč gubitku jedne ženke, raduje nas vijest da su potomci risova reintroductiranih u slovenske Alpe stigli u Italiju, dok risovi pušteni u Italiju dolaze na područje risova u slovenskim Alpama. Puštanjem ukupno jedanaest risova u jugoistočne Alpe u Italiji i Sloveniji stvorena je zdrava populacija u kojoj će potencijalno pet ženki sudjelovati u sljedećoj sezoni parenja, što nas čini optimističnima u pogledu budućnosti ove vrste u Alpama.

Talijanski projektni tim na ispuštanju ženke risa Talia.

Prisutnost risa dodatan je razlog za posjećivanje naših šuma i planina. Nastavit ću ga tražiti. Sanjam kako ću ga jednom sresti i poželjeti mu uspjeh u lovu.

CLAUDIO ANGELI,
lovac, direktor
Enalcaccia

IZ SLOVAČKIH ŠUMA:

dobrobiti projekta LIFE Lynx za populaciju slovačkog risa

KARPATI SU BILI, i još uvijek jesu, izvor za reintrodukcije i repopulacije eu-roazijskog risa, te su iznimno važni za očuvanje risova u Europi. Hvatanje i preseljavanje risova, zahtijeva i sustavno istraživanje izvorne populacije, s naglaskom na brojnosti i trendu, kao i genskoj raznolikosti i zdravstvenom statusu. Međutim, takvih znanstveno utemeljenih podataka u Slovačkoj dugo nije bilo, a upravljanje i očuvanje risa provodilo se samo na temelju stručnih procjena. No takve procjene mogu biti nepouzdanе i često precjenjuju veličinu populacije. Budući da se ova situacija dugo vremena nije rješavala, to je posljedno dovelo do prezentiranja nejasnih i pogrešnih informacija o stanju i trendu karpatske populacije risa na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Kako bismo odgovorili na ova i mnoga druga ključna pitanja, započeli smo razvijati sustavno praćenje risova u zapadnim Karpatima od 2010. do 2011. godine. Rezultati dobiveni kroz naše sustavno i robusno praćenje, provedeno u okviru projekta LIFE Lynx, zajedno s prethodnim projektima i istraživanjima, omogućuju nam procjenu prosječne gustoće populacije risova u Slovačkoj na

1,15 ($\pm$ 0,29) risa na 100 km² pogodnog staništa, s ukupnom veličinom populacije od 323 odrasle životinje. Unatoč tome što ova veličina populacije odgovara „povoljnom statusu” prema Direktivi o staništima, u nekim područjima i regijama ne dostiže kapacitet staništa zbog sukoba s ljudskim aktivnostima i interesima. Ipak na temelju tih rezultata, možemo tvrditi da hvatanje i premještanje osam risova kroz projekt LIFE Lynx (ili kroz prethodni projekt LIFE Luchs) nije imalo negativan učinak na održivost slovačke populacije na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Stoga je projekt LIFE Lynx doprinio, ne samo spašavanju dinarsko-jugoistočno alpske populacije, već i boljem razumijevanju izazova i potreba očuvanja risova u Karpatima.

Osim toga, suradnja projektnog tima i svih dionika (osobito šumara, lovaca, zaštitara prirode, stočara i šire lokalne javnosti) u okviru LIFE Lynx aktivnosti i prethodnih projekata, posebice u sustavnom praćenju i premještanju risova, izvrstan su primjer suradnje i međusobnog povjerenja kao i važan potez za daljnje očuvanje i upravljanje risovima, ali i drugim velikim zvijerima,

na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Takva široka suradnja s učinkovitim pristupom smanjuje moguće konflikte i osigurava dugoročan opstanak vrste na području Slovačke i Karpata, a time i pridonosi očuvanju i autohtonih i ponovno unesenih vrsta u Europi.

Kada sam prvi put čuo za premještanje risova 2020. godine, nisam vjerovao da je to zaista moguće. Danas sam ponosan što sam bio dio ovog projekta i pomogao u spašavanju ove ugrožene vrste u Dinaridima, jugoistočnim Alpama i Europi. Istovremeno sam upoznao sjajne ljude. Hvala vam.

ING. MIROSLAV KIAPEŠ, voditelj Šumskog gospodarstva Klenovec, Šumskog gospodarstva Gemer, Slovačke šume

Zdravstveni pregled prilikom hvatanja odraslog muškaka risa Lukáša.

Zajednička suradnja (šumari, lovci i zaštitari prirode) prilikom prijenosa uhvaćene odrasle ženke risa Sneške od mjesta hvatanja do transportnog vozila.

LIKOVNI RADOVI MLADIH ČUVARA RISA

Pridružili smo se projektu LIFE Lynx u našoj školi još 2019. Učiteljica sam i svi ciljevi projekta su mi važni kako bih širila informacije među svojim učenicima i oblikovala njihove vrijednosti prema prirodi i kritičkom razmišljanju.

ANDREJA KERO, Osnovna škola 16. prosinca Mojstrana

U stvaranje edukativno-biciklističke staze kako bi educirali posjetitelje o velikim zvijerima, njihovom staništu i načinu zaštite, uloženo je puno razmišljanja i ideja. Risja staza pruža interaktivno i edukativno iskustvo, te smo se pobrinuli da to bude više od obične biciklističke vožnje.

MAX RIESE, osnivač biciklističke zajednice GravGrav

UČENICI Osnovne škole "Sodražica" dali su ime risu Borisu, a prilikom njegovog dolaska u Sloveniju izradili su crteže risa. Bio je teško izdvojiti samo dva rada!

IAKO OŠ "SREČKA KOSOVELA" nije bila dio programa Mladi čuvari risova, uključili su se i izradili plakate povodom obilježavanja Međunarodnog dana risa!

U OSNOVNOJ ŠKOLI "KOROŠKA BELA" u Jesenicama, ženku risa Juliju preobrazili su u svoju maskotu – možete li vidjeti kako su joj stražnje noge duže od prednjih, baš kao kod pravog risa?

O PROJEKTU

Ime projekta:

Spašavanje dinarske i jugoistočne
alpske populacije risa od izumiranja

Acronim:

LIFE Lynx

Broj projekta:

LIFE16 NAT/SI/000634

Razdoblje provedbe:

1/7/2017 – 31/3/2024

ABOUT THIS BULLETIN ISSUE

Urednica: Maja Sever

Izdavač: Zavod za šume Slovenije

Autorica fotografije na naslovnici:

Goga Iskrič

Grafička obrada: Mito Gegić

Autori fotografija: ACDB, DER ANBLICK,

Urša Fležar, Ermes Furlani, Melani

Glavinić, Miha Krofel, Igor Pičulin,

Simon M. Pintar, Maria Prasch, Progetto

Lince Italia, Maruša Prostor, Lucia

Quindici, Gabriele Ruthofer, Nino

Šalkić, Vedran Slijepčević, Primož

Šenk, TUZVO, Danil Usmanov

Tisak: Tiskarna P&G

Naklada: 200

ISSN: 2738-6139

Ljubljana, Siječanj 2024

ON LINE

www.lifelynx.eu

life.lynx.eu@gmail.com

www.facebook.com/LIFELynx.eu

www.facebook.com/lifelynx.hr

www.instagram.com/life.lynx

GLAVNI KOORDINATOR PROJEKTA

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

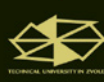
Slovenia Forest Service

UZ FINACIJSKU POTPORU EU LIFE PROGRAMA

LIFE16 NAT/SI/000634

PARTNERI

SUFINACIJERI

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF NATURAL RESOURCES AND SPATIAL PLANNING

MINISTRY
OF ENVIRONMENT
OF THE SLOVAK REPUBLIC

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA
Office for Cooperation with NGOs

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

euRONATUR

OSTALE PROMOTIVNE PUBLIKACIJE LIFE LYNX PROJEKTA

<https://www.lifelynx.eu/promotional-material/>

